

Sulyok Gábor

Ne faragj képet magadnak Istenről!

A mózesi törvények sarkalatos pontjává vált az Istenre vonatkozó mindennemű ábrázolás megtiltása. Ahogy a Kivonulás-könyvében olvassuk: „*Ne készíts magadnak istenszobrot, semmiféle képmását azoknak, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak!*” (2Móz 20,4) Persze felmerül az ősi kétely, hogy mit ér az ember által csak antropomorf módon megkísérelt „istenbizonytalanság” rajzban, festményben vagy akár szoborban való megalkotása, hiszen a legalaposabb és teológiaiilag legtudományosabban megszerkesztett Isten is mindenkor az ember „gyermeke” marad, vagyis nem tükörképe és nem fényképe a valóságos Istennek. Persze fordítva is feltehetjük a kérdést: Egyedül az ember antropomorf? A Biblia szövegei nyomán éppen az ellenkezőjére juthatunk, hiszen mi történt, amikor az Isten saját képére és hasonlatosságára megteremtette a kozmoszt, de mindenekelőtt az embert?

Kétségtelenül az *Isten maga lett kozmo-morffá, illetve antro-po-morffá, hiszen önmagát határozta meg a kozmosz és az ember szerint.* Az isteni önmaga bármi áron való megmutatása, egyben az örök emberi transzcendens irányú kalandja tükröződik ezekben a megfogalmazásokban, amelyek mindenkor magukban hordozzák az antropomorfizmus délibábját. Az ember szüntelenül azon fáradozott, és jobbára azon fáradozik ma is, hogy megkísérelje megpillantani azt, ami a délibábból, az antropomorf ködből elő-előtűnik. A Biblia burkoltan éppen erre utal, és egyben megfogalmazza az alapvető igényt, mely szerint a láthatatlan váljon láthatóvá, a titokzatos és örök kísértést jelentő, de félelmeket gerjesztő és rejtőzködő Isten legyen láthatóvá, nyilatkozzon meg a teremtett világ által. Talán ez a Teremtés könyvének a legfontosabb mondanivalója. Talán Feuerbach fogalmazta meg legtalálóbban a probléma lényegét, amikor azt mondta, hogy Isten meg-

teremtette az embert a saját képére és hasonlatosságára, és az ember nem maradt adósa, mert megteremtette Istent a saját képére és emberi hasonlatosságára.

És ez valóban nem is róható fel ez az embernek, hiszen nem képes kilépni saját világából. Számára a természet lényei *emberi* kérdéseket vetnek fel, azon gondolkozik önkéntelenül, hogy éreznek-e a növények, gondolkoznak-e az állatok, amiből egyenesen következik, hogy nem tud mást feltételezni, mint hogy haragszik-e az Isten, meg tud-e bocsátani, el tud-e utasítani, számítani lehet-e segítségére, meg akar-e menteni, vagy pusztulni enged? Mindezek antropomorf gondolatok és kérdések, amelyekre isteni válaszok nincsenek, így marad az egyszerűbb: Isten is olyan, mint az ember, milyen is lehetne más. Hogy ez az út hová vezet, világosan megmutatják azok a vallási törekvések, amelyek kinézik Isten szájából a falatot, és jobban tudják, mit fog tenni Isten ahelyett, amit magunknak kellene megtennünk.

Az emberben jelen van a transzcendens igény, jóllehet bármilyen hatalmasnak és csodálatosnak tűnik is számára, Isten mindvégig kiszámíthatatlan és félelmetes marad, ahogy a Biblia fogalmaz: Isten nem akarja, hogy az ember megláthassa az arcát: „*Arcomat nem láthatod, mert ember nem láthat engem úgy, hogy életben maradjon*” (2Móz 33,20). „*Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak nevét, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki hiába mondja ki a nevét!*” (2Móz 20,7) – Ezekből a mondatokból következhetne, amit végképp nem akarunk, ha nem is Isten büntetéseként, de valóságosan: *Az emberi lét és tudás nem alkalmas arra, hogy Istenről és Isten helyett nyilatkozatokat tegyen!* Mindenesetre annyira természetes elemként épült be életünkbe az iménti tiltó parancs, hogy fel sem merül bennünk az igény, föltenni a „Miért?” kérdést, pedig mindenképpen szükségesnek

tűnik megvizsgálni és megérteni a dolgok rejtett üzenetét is.

A korai mitikus gondolkozásmód és világnézet velejárója volt a *kimondhatatlan félelem* az istenektől. Ez a félelem minden bizonnyal összekapcsolódott az emberi lét bizonytalanságával, illetve az embert körülvevő, ismeretlen természet kiismerhetetlenségével, de egyben azzal a tudattal is, hogy a kimondott szó mágikus ereje folytán akár is meg is jelenhet az istenség; viszont feloldhatta a félelmet, hogy a lehívott isten partnerként akár segítség is lehet a bizonytalanságban és a félelmetes, átláthatatlan világban. Fokozottan érvényes mindez arra, amit az ember lerajzol, amit fából, kőből vagy bármiből megformál, vagyis a festményekre, barlangrajzokra, de a bálványoknak nevezett kicsiny istenszobrocskákra is. Már a Jákob-történetben is találkozunk effélékkel, amikor az após, Lában ilyen szobrocskák ellopását igyekszik Jákobra bizonyítani (1Móz 31,31-32).

Hogy lássuk, *mennyire átfogta az ókori ember életét az a remény,* hogy a rajz, a festmény, a szobor olyan eszköz, amellyel élébe lehet menni az eseményeknek, amelyek által hatalmas lesz az elkövetkezők fölött, más összefüggésekben akár az istenek fölött is, gondoljunk csak az altamirai vagy a lascaux-i barlangrajzokra, de bármilyen primitív „képzőművészeti alkotásra”, amellyel a vadászó ember a vadászat előre történő „lejátszásával” maga felé akarta fordítani a vadászszerecsét.

Ugyanebből a töből származik a remény, hogy a legkülönbélebb istenszobrocskák, bálványok, amulettek által az istenek és az isteni lehetőségek karnyújtásnyi közelségbe kerülhetnek, és így elérhetővé válhat az élet diadalmas megoldása a születéstől a halálig, a termékenységtől a háborús győzelemig. A képek és szobrok bármilyen jelentéktelennek tűntek méretük szerint, a „pars pro toto” [„az egész helyett

megnevezett rész”] elv mentén az istenek támogatását biztosították „látható”, megjelenítő jellegükkel. Az ember úgy érezte, hogy ezekkel a rituális tárgyakkal és eszközökkel hatalmába kerítheti isteneit, de ellenségeit is, hiszen ezen eszközök által bizonyítottak vélte, hogy az ő istenei hatalmasabbak, tehetősebbek, az ő ereje és hatalma meghaladja mások hatalmát, erejét, istenét.

A Biblia számos helyén találkozunk azzal a „nagy ötlettel”, amelyet egyértelműen fogalmaz meg a Kivonulás könyve: „Az Úr fog harcolni értetek, és nektek nem kell tenni semmit” (2Móz 14,14). Ugyanerre utal a lángoszlop, a füstoszlop, amely kísérője a nép vándorlásának, de hasonlóképpen a frigyláda maga is, hiszen jelenléte azonossá vált az isteni jelenléttel, és így a győzelem bizonyosságává vált.

Az isteni jelenlét sajátos kettősségét mutatja azonban az idegenbe szakadt, ellenség kezére került frigyláda súlyosan ártó, gyilkos hatása: „Ránehezdedt az Úr keze a asdódiakra, pusztította és daganatokkal sújtotta őket, de még a környéken lakókat is” (1Sám 5,9-6,2), de hasonlóképpen halált hozó ereje volt még akkor is, ha valaki jó szándékkal közeledett, amiről a Krónikák könyvében így olvasunk: „Amikor Hidon szerűjéhez érték [a frigyláda szállításával], Oza kinyújtotta kezét, hogy fenntartsa a ládát, mert a féktelen ökrök megugrottak. Ekkor az Úr megharagudott Ozára, és megverte őt, mert a ládához nyúlt, úgy-hogy meghalt ott az Úr előtt” (1Krón 13,9-10). A történet valós megtörténtétől teljesen független az a tudat, amelyet enyhe humorral így összegezhetünk: „Jó, ha nincs mesze tőlünk az Isten, de túl közel azért ne legyen.”

A kép- és szobortilalom másik összetevője minden bizonnyal a *szent eszköz elvesztésétől való félelem*, hiszen az *Istennel való rendelkezésnek* ilyenfajta „módszerét” más is megszerezhetette tőlük, és ezzel a különleges „istenlehívás” elveszítette mindenható erejét, sőt eltulajdonítás esetén védelem helyett a pusztulás eszközévé válhatott.

Az írás megjelenésével kiszélesedett az Istenhez és hatalomhoz jutás lehetősége, hiszen már csak egy lépés kellett ahhoz, hogy a szó mint a mágia legfontosabb eleme az isteni rituálé eszközévé legyen. Úgy gondolom, ez lényeges eleme volt annak, hogy – többek között a héberknél is – az isten nevének magán-

hangzóit különös gonddal titkolták, megakadályozva ezzel, hogy bárki-nek is sikerüljön a segítségül hívás. Az isten, istenek nevének elárulása a legsúlyosabb bűnök közé tartozott, amire nem volt bocsánat, és az ilyennek meg kellett halnia.

Tulajdonképpen az is elgondolkodtató, hogy maga az írás nem értelmezhető-e úgy, mint egy rajz, vagyis vizuális megjelenítése valamely szónak, gondolatnak, tehát az Istennek? Nem véletlen a kicsit talán tréfásnak tűnő kiszólás: „Vigyázz, mert lerajzollak!” Bármilyen megmosolyogtatónak érezzük is, valójában pontosan arról beszél, hogy a rajz által a rajzolónak hatalma lesz a lerajzolt felett.

Ha figyelembe vesszük az írásbeliség első jegyeit, el kell fogadnunk, hogy szoros kapcsolat van a jelzett dolog és annak írásbeli alakja között. Az írás legelső elemei, jelei minden bizonnyal szoros kapcsolatban voltak azzal a dologgal, amelynek jellemzői felismerhetők a vonatkozó betű, szótag vagy szó írásjellel szerkesztett formájában. Ebben a kezdeti fázisban ezek a jelek közelebb álltak a „képzőművészethez”, mint a betűjelekhez. Elég az írás megjelenésének egyik kikerülhetetlen forrására, az egyiptomi hieroglif írásra gondolnunk.

Nyilvánvalóan nem magyarázható tökéletesen a kapcsolat, de mindenképpen mérlegelendő, hogy ennek függvényében mennyiben tekinthető rajznak, látható megjelenítésnek bármely jelrendszer, írás, és mennyiben tekinthetők képi megfogalmazásnak a különböző kalligrafikus betűrendszerek. A mágikus félelem és a vizualitás összekapcsolódásáról beszél a szépítő óvakodás, az isten nevének „kimondhatatlansága” is, ami magyarázhatja, hogy miért igyekeztek bizonytalanná tenni az Isten: „Jahve” nevére vonatkozó magánhangzójeleket. (Az ószövetségi szövegek olvasásának biztossá és egyértelművé tévése ügyében fáradoztak i. sz. 750-1000 között az ún. maszoréták, akik bibliatudósokként a betűk alá írt jelekkel meghatározták szövegek magánhangzóit.)

Visszazökkenve az eredeti gondolatmenethez, meg kell állapítani, hogy a tapogatózó ember számára örökre megmarad annak kockázata, hogy a *szellem* nem fordul-e a *próbálkozó*, a *kísérletező* ellen, hiszen az istenek mindenkor megmaradnak félelmetes voltukban és kiismerhetetlenségükben. Ez a kockázat azzal

szemben is fennállni látszik, aki sajátjának mondhatja istenét, de még inkább azzal szemben, aki jogtalanul akarja használni azt.

A Biblia nem tud és nem is akar szabadulni a félelemtől; számtalan szöveg utal az „istenfélelemre”, ami alól még Isten megkülönböztetett szolgálai, a választottak, próféták és a papok sem kivételek. Jákob történetében olvashatjuk az egyik sajátos közeledést Istenhez:

„Amikor Jákob felébredt álmából ... félelem fogta el, és így szólt: Milyen félelmetes ez a hely! Nem más ez, mint az Isten háza és a menny kapuja” (1Móz 28,16-17). Néhány oldallal később ismét megjelenik a félelem: „Jákob Penuelnek nevezte azt a helyet, és azt mondta: Bár láttam Istent színről színre, mégis életben maradtam” (1Móz 32,20). Ugyanezzel találkozunk a mózesi történetben: „Arcomat nem láthatod, mondta az Úr, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon” (2Móz 33,20). Aztán már úgy jelenik meg mint a nép egészére vonatkozó felszólítás: „Megparancsolta nekünk, hogy ... féljük az Urat, a mi Istenünket, akkor jó dolgunk lesz mindenkör” (5Móz 6,24).

Ez alól a kettősség alól a kiválasztott emberek, a nép vezetői és prófétái sem voltak kivételek. A Bírak könyvében például az Isten által kiválasztott Gedeon rettegve vette észre, hogy Isten angyala jelent meg előtte: „Amikor Gedeon látta, hogy az Úr angyala volt az, azt mondta: Jaj, nekem Uram, óh, Uram! Az Úr angyalát láttam színről színre! Az Úr azonban ezt mondta neki: Békesség neked, ne félj, nem halsz meg” (Bír 6,22-23)!

Az ókori emberek vágyakoztak ugyan az isteni jelenlétre, de egyidejűleg reszketve gondoltak vágyakozásuk megvalósulására. Isten egyszerre lett „numinosus” = titokzatos és „fascinosus” = elbűvölő, illetve „tremendus” = rettenetes, a lidérces borzalom tárgya, ahogy erről részletesen beszél könyvében *Mircea Eliade* (A szent és a profán, Budapest, 1987, 5-6. o.). Ennek a kettősségnek az összebékítését is szolgálták azok az istenszobrocskák, amelyeknek a jelenlététől támogatást és megerősítést reméltek, és csekély méretük azt az érzést erősítette tulajdonosaikban, hogy ők azok, akik rendelkeznek az istenek erejével, támogatásával.

A Biblia minden egyes teofániamegfogalmazása ugyanezt a félelemmel árnyékoltságot mutatja, akár

a Sámuel születését hírül adó történetre gondolunk, akár Izaiás próféta meghívását nézzük. Sajnos az Újszövetségben is teljes teológiai mellszélességben bukkan elő Pálnál ugyanez a félelmes világ- és istenlátás, és az evangéliumokban is könnyű felismerni az isteni jelenlét rettenetét; például a sokat emlegetett és nagyon idillinek megrajzolt anyagi üdvözletből ugyanez süt, hiszen nem véletlen a nagyon is ószövetségi szófordulat: *Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál Istennél*” (Lk 1,30)! Félelem és kegyelem egyazon mondaton belül!

Kierkegaardnál olvasható az a meglehetősen visszás mondat, amely szerint maga a hit teszi lehetővé a szorongást (fogalmazhatjuk akár félelemnek is), és ugyanez a hit akadályozza meg a kétségbeesést (S. Kierkegaard: *A szorongás fogalma*, Győr, 1993, 52. o.). Az igazi kérdés ott rejtőzik, hogy ha félek valamitől, hogyan nyugtathat meg ugyanez a félelem? De hát ez maradjon meg Kierkegaard titka! Ez a mondat nyilvánvalóan csak úgy és csak akkor értelmezhető, ha a félelmet valamiféle ügyes pszichikai, pontosabban vallási trükkel a boldog örök élet megtalálásának definiáljuk. Hiszen amitől félek, az soha nem tud megnyugtatni; a félelem és a szorongás sohasem tudja elvenni egy másik félelem vagy szorongás rettenetét. A negatív erőt csak valami pozitív írhatja felül, vagyis a félelmet csak a bizalom, a feltétel nélküli elfogadás győzheti le.

A vallási tudatban sajnos lényege szerint jelen kell lennie a teremtettség, a végesség és a bűn, a bűnre hajlás átkának, illetve az ezekhez rendelt isteni elégedetlenségnek. A titokzatosan vonzó Istenhez szükségszerűen és kellő tudományossággal – lásd teológia – hozzákapcsolódik a büntetni akarás, az elítélés készsége, amiből teljesen érthetően csak a félelem elmélyülése, rögződése következhet. Ebből az előírt alávetettségből, vagyis az emberi értékek alapvető tagadásából, illetve az isteni hatalomnak való agresszív kiszolgáltatottságból sokak számára valóban a hit, értsd valamilyen hitvallás tézisei, esetleg annak szertartásai mutathatnak kiutat, de kérdés, hogy merre és hová?

A titokzatos, transzcendens milió utáni vágnak nem természetes és semmiképpen nem szükségszerű hozadéka a rettenet, illetve annak fenntartása csak ideológiai gerjesztéssel magyarázható. Az ismeretlen-

től való félelem nem azonos a vallásilag tenyésztett, kényszeres megálázódás és elvettetés-tudat rémületével. Az emberi történelem kétségtelenül az ember kiszolgáltatottságáról beszél, de egyidejűleg beszél arról a mindent legyőző bátorságról és értékészletről is, amely képessé tette az embert arra, hogy vállalja a mindenség kockázatát. Ez félelemre építetten soha sem sikerült volna. A félelem sehová sem vitte volna a felfedezőket, és sohasem juttatta volna előbbre a feltalálókat.

A vallás által gerjesztett „negatív ambivalencia” sajátos jellemzője az ábrahामी, a mózesi vagy az illési történetnek, amelyben a próféta – vegyük most mindegyiket annak – vágyakozik az isteni megbízatásra vagy megerősítésre, a félelem azonban mindvégig kísérorje az eseményeknek. A történetekből világosan ráismerhetünk a Biblia által megfogalmazott ősi, emberi, félelemmel terhelt transzcendens vágyra. Illésre vonatkozóan ezt olvassuk: *„Az Úr ezt mondta: Jöjj ki, és állj a hegyre, az Úr színe elé!”* Majd később (a szélvihar és földrengés után tűz támadt): *„A tűz után halk susogás hallatszott. Amikor Illés ezt meghallotta, palástjával eltakarta arcát, kiment, és megállt a barlang bejáratánál”* (1Kir 19,11-13). Kétségtelenül tovább bonyolítja a képet, hogy a héber Bibliában és a vallási tudatban az istenszeretet egyet jelent az istenfélelemmel, és éppen ebből következően nem független az Istennel kapcsolatos ambivalenciától, sőt burkoltan éppen igazolni látszik azt.

Az idézett illési történet a kettőségen túl különleges mondanivalóval is bír. Megfogalmazásában meglepő kapcsolatot árul el azzal a mítikus világnézettel, amely szerint az istenség megjelenése rendkívüli jelenségekkel, akár természeti katasztrófákkal jár együtt. A kép feltűnően emlékeztet a mózesi csipkebokor-jelenetre, ahol ugyanígy a *tűzben, a tűz nyomán* jelent meg Isten. Nagy valószínűséggel valami ősi archetípussal állunk szemben, amelyben az isteni jelenlét a természet féktelen erejével kapcsolódik össze. Ha alaposan megvizsgáljuk a teremtés első leírását, ott is megtaláljuk ugyanezt, hiszen a káosz alapvetően feltételezi a természet erőinek fékevesztettségét, kiismerhetetlenségét, ahogyan olvassuk is: *„A föld kietlen és pusztá volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten lelke lebegett a vizek fölött.”* Isten

itt is csak a természet félelmetes szétesettsége után jelenik meg, annak megfogalmazásával, hogy az isteni jelenlét a szó rendező, teremtő erejével megvalósítja a rendet, vagyis a kozmoszt: *„Legyen világosság ... legyen boltozat a vizek között ... gyűljenek össze az ég alatt lévő vizek ... növesszen a föld növényeket”* stb. (1Móz 1,1-19).

Más oldalról közelítve azt mondhatjuk: az istenhasonmás-készítés szigorú tiltása beleépült a héber nép vallási tudatába. Ennek megfelelően alig találunk bármiféle díszítést a vallási célú épületekben, zsinagógákban a kezdetektől napjainkig, leszámítva a héber betűk díszes megformálását, illetve bizonyos növényekre utaló díszítést. Ezzel ellentétben a keresztény hagyomány kapva kapott a János-evangélium által teológiailag megfogalmazott összefüggésen: *„Az (isteni) Ige testté lett, és mi láttuk az ő dicsőségét, az Atya(isten) egyszerűlöttjének dicsőségét”* (Jn 1,14).

A vallási életnek így szerves részévé vált a testben megjelent Isten ábrázolása, és ezzel megvalósult az ősi vágy, hogy az ember ne csak hallgatójává, hanem szemtől szembeni tanújává is váljon Istennek. Természetesen ez csak a konstantini „türelmi rendelet” követően (Kr. u. 312), illetve a Teodóziusz császár által államvallássá tett kereszténységben valósulhatott meg (Kr. u. 380), ennek eredményeként pedig az évszázadok alatt elképesztő méretekben vált a kereszténység jellemzőjévé, sajátos módon külön életet élt, és él napjainkban is. A képek és szobrok tiltásának feloldása felszínre hozta a transzcendens jelenléte utáni, évezredek óta elfojtott vágyat, és a képi megjelenítés által berobbant a vallási életbe; vagyis elindult a képek és szobrok alkotása, majd tisztelete, sőt észrevétlenül az imádatuk. Gondoljunk például az ikonok különleges tiszteletére. A képek és szobrok sajátjogúvá válásának látványos példája a Mária-tisztelet eszközürendszere, de valamiképpen ide sorolhatók az ereklyék is, amelyek mellé felsorakozott a Biblia, a Korán és más „szent” könyvek.

Ezek az „eszközök” már csak vélt hatásukban vannak kapcsolatban az eredeti transzcendens kiindulással. Ez az a pont, ahol csak ropant bonyolult fejtegetések őserdejével lehet megmagyarázni, hogy mi a különbség a korábbi *pagány* bálványok és a „szobatiszta” *szent*

eszközök között. Ez az a pont, ahol bármennyire fáj is, őszintén fel kell tenni a kérdést: Ki az, aki tanácsot tud adni Istennek, ki az, aki ki meri jelenteni, hogy gondolatai nem különböznek legalább annyira Isten gondolataitól, mint az ég a földtől! (Jób 38,1-20; Zsolt 103,12) – Ha senki sem képes szabadulni emberi korlátaitól, amikor Isten jelenlétét, körvonalait keresi, ki az, aki örök

érvényű teológiát merne alkotni arról az Istenről, aki lényege szerint elérhetetlen fényben és távolságban, de legalább is felfoghatatlanul más létrendben létezik?

Annyit mindenképpen jelent ez, hogy körül-belül annyit tudunk biztosan és tudományos megalapozottsággal megállapítani, mint amennyit megbízhatóan mondhatunk az ősemlék magánéletéről vagy az

ún. jézusi kijelentések Jézusra visszavezethetőségéről. Az ember Isten iránti vágyát kielégítendő születnek meg a vallások sokféle kísérletei, hogy elérhetővé tegyék az elérhetlent, és felfoghatóvá a felfoghatatlant. Bárki csak ennek világos tudatában vállalkozhat arra, hogy – magányosan vagy közösségekben – Istenhez közeledjen.

Szükség van-e még a kereszténységre?

Nem, nincs szükség arra a kereszténységre,

- amely olyan „tendenciózusan patogén szervezatként” mutatkozik meg, amely nemigen járul már hozzá a modern társadalmak szociális integrációjához;
- amely narcisztikusan önmaga körül köröz, és amelynek „főpásztorai” önmaguknak tetszelegnek;
- amely mindenekeelőtt saját, önhibájából keletkezett problémáinak megoldásával van elfoglalva, pénzügyi és szexuális visszaélési botrányokkal, kétes személyi kérdésekkel vagy az egyházon belüli kritika elhárításával;
- amely javakat halmoz fel azon a címen, hogy Isten dicsőségét akarja szolgálni;
- amely szép szavakkal rázza le a szegényeket, miközben maga gazdagságot birtokol és halmoz fel;
- amely az egyházi vezetők („főpásztorok”) számára olyan „hivatali tekintélyt” igényel, amely kritikátlan engedelmességet és „készséges alávetést” követel az alárendelt „laikusoktól”;
- amely fennkölt szavakkal magasztalja ugyan a nők méltóságát, de nem adja meg nekik ugyanazon jogokat, mint a férfiaknak;
- amely az erkölcs, különösen a szexuális erkölcs ügynökségének adja ki magát, de ha befolyásról és hatalomról van szó, akkor erkölcstelen, megrögzött hatalmasságokkal paktál;
- amely azt a Jézust prédikálja, aki „Isten Fiaként az Atya jobbán ül”, és ezáltal jelentéktelenné válik a világ számára „itt lent”;
- amely azt a dogmatikusan rögzített és fogalmilag definiált „Istent” prédikálja, aki ahhoz az ókori világhoz tartozik, amelynek semmi köze sincs már a mai világhoz.

Igen, szükség van arra a kereszténységre,

- amely felmutatja, hogy az életnek más dimenziója is van, mint az emberi érzékekkel észlelhető és feltárható;
- amely ismételtelen előhossa és ébren tartja egy transzcendens, mindent átfogó, hordozó és alakító erő gondolatát;
- gondosan megtartja az emberek emlékezetében ennek a titokzatosan működő hatalomnak a történelmi megjelenési helyeit és megtapasztalási területeit, és ezeket felmutatja a mai világban;
- amely az ószövetségi próféták mintájára félreérthetetlenül és bátran felemeli hangját a jog és az igazságosság, a szabadság és a béke érdekében;
- amely hitelesen tanúskodik a názareti férfi üzenetéről és működéséről, és ő maga alázatosan és szerényen azon fáradozik, hogy tetekre váltsa az ő példáját;
- amely arra bátorítja az embereket, hogy Jézus példája nyomán mindazokkal szolidárisan éljenek és dolgozzanak, akik a hátrányos helyzetűekért, a kiengesztelődésért és a békéért szállnak síkra ebben a nehéz világban;
- amely a feltámadásról szóló üzenetét nem olcsó túlvilági vigasztalásként fogja föl, hanem felhívásként arra, hogy ebben a világban bevessük magunkat az emberhez méltó, megélni érdemes, teljes életért;
- amely nyomatékosan és félreérthetetlenül figyelmeztet az emberi méltóságra, és energikusan megköveteli az emberi jogok tiszteletben tartását;
- amely az emberek összetartásának motorjaként, a szolidáris gondolkodás és cselekvés ihletőjeként működik;
- amely minden embernek segítséget ad a sikeres élethez.

Minél észrevétlenebb, szolgálóbb, világiasabb alakban jelenik meg a kereszténység, annál vonzóbb lesz.

Erwin Seifried

Forrás: Publik-Forum